Број 136 У Новом Саду, у четвртак 25. јуна (8 јула) 1909. Година XLIV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 20

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1. јула 1909. године отварамо нову претплату на трећу четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно једанпут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура.** — За оне, који желе, да им се лист шаље **двапут дневно** поштом стаје **9 круна 75 потура на три месеца.**

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се двапут дневно шаље лист кући, **9 круна на три месеца.**

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке и молимо све пријатеље листа, да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње а на три тесеца 1 круна.**

По решењу управе лист се ником **не сме** давати на вересију.

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом.**

У Новом Саду, јуна 1909.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Острво Крит.

Цариград, у јуну.

Питање о острву Криту, врло је старог датума. Оно спада у најстарија нерешена питања. Много касније постала питања решена су пре њега, само оно није ни сада.

Данас је критско питање највећма на површини, не само на европском Истоку, већ и у целој Европи. Оно задаје бриге европској и турској дипломацији, највише занима сву штампу, што је и разумљиво, кад се зна, да 27 јула по н. к. европски, т. ј. француски, руски, енглески и талијански војни одреди напуштају острво, после чега може доћи до свачега, па и до грчко-турског рата.

*

Критско питање постало је још у 17. веку. Оно је и данас нерешено и прети да поремети европски мир. На Криту, пространом острву у Средиземном Мору, има 300 000 становника: хришћана Грка у већини и муслимана, махом Грка потурњака у мањини, који се међу собом нису престајали борити. Ако је нешто учињено за једне, то је огорчило друге и обратно

Та завада, сукоби и борбе настављају се још од 17. века, па све до данас. Нарочито су непријатељства и борбе биле огромне у 19. веку. Иза великог устанка Крићана, после 1867. г., султан Абдул Азис пристао је да Крит добије народну скупштину са бираним посланицима и једног гувернера, којег ће он, султан, именовати. Тада су настали бесконачни сукоби између скупштине и гувернера.

1878. г грчки делегати молили, су да се Крит присаједини Грчкој. Конгрес је једино у 23. члану берлинског уговора одредио савесно извршење царског фермана од 1868. године.

1888. г. настао је на Криту нов устанак. Један нови ферман покушава решити судбину Крита.

Устанци се понављају. 1894. г. Критска народна скупштина моли султана, да се постави гувернер хришћанин. Тад настаје побуна муслимана, репресалије итд. Поновише устанак и Грци на Криту. Из Грчке дођоше многобројни добровољци на Крит у помоћ устаницима. У јануару 1897 настаде још живљи устанак. Хришћани, залогорени више Халепа, истакоше грчку заставу и изгласаше сједињење острва са Грчком.

Грчка влада је тад известила европске велике силе да ће поћи у помоћ Криту. 13. фебруара 1897. пуковник Васос пошао је на челу три батаљона грчке редовне војске на Крит, да га, у име краља Ђорђа, присаједини Грчкој. Ова интервенција изазвала је грчко турски рат, чији је крај познат. Грчка је у том рату поражена, платила је велику ратну отштету, али је ипак очувала Тесалију, коју су Турци освојили били.

Затим су европске велике силе дале Криту автономију под суверенством султановим. Грчки принц Ђорђе постављен је за врховног комесара, а међународна војска је окупирала острво, на коме се и сад налази, спремајући се, да ових дана изађе са острва, што може изазвати највеће заплете

Принца Ђорђа је заменио после на Криту грчки министар Зајмис.

Опште је уверење у Цариграду, да европске велике силе, ако истински желе мира, не треба с војском да напусте Крит. Међутим, велике силе, изгледа, остају доследне свом ранијем решењу донесеном још пре турске јулске револуције 1908. године, те се ипак спремају, да повуку своју сувоземну војску али да оставе ратне бродове у критским водама, да заштићавају турску и своје заставе, које ће се лепршати у знак, да је оно отоманско и да га нико, па ни Грци не могу присвојити. Турска је решена да брани Крит и да га не уступа.

Али шта ће рећи Крићани? А шта Грчка? Положај је још једнако врло нејасан и озбиљан, и ако се са свију страна настало, да се обе стране задовоље и да се сукоб реши мирним путем. Није сигурно, да ће се у томе и успети,

Срдан.

Нови Сад, 25. јуна.

Политичка криза у Угарској. Као што смо већ јавили, решење данашње кризе одгођено је по жељи владаревој, а по пристанку мађарских коалиционих странака до јесени. Јуче је министар-председник Векерле био код краља и краљ је поново именовао досадању владу, но сматра се, да само продужује досадање деловање. Према томе чланови владе неће поново полагати заклетву, нити ће се као чланови сабора подвргавати новим изборима. Поновно именовање нове владе изићи ће већ данас у званичном листу, а у суботу ће се нова влада приказати сабору, пре подне посланичкој кући, по подне пак горњој кући угарског сабора.

Седница посланичке куће неће бити

ПОДЛИСТАК.

Метернихова балканска политика 1810. године.

Историски приноси за разумевање данашњих балканских догађаја и одношаја.

(Наставак.)

Разуме се, да у Бечу са састанком и са писмом Карађорђевим нису ни мало били задовољни Нису се ни оваком одговору надали, ни овако брзо решење од српске стране очекивали. Уз то, баш сад у октобру дође и одговор портин на познате српске захтеве, које је она путем аустријског интернунција добила, а о којима је у пређашњем поглављу била реч. Порта није хтела измирење на темељу истих, него је остала на старом становишту. Први пут је била нешто попустила, овог пута је још мање давала. Једном је хтела да Срби плаћају данак одсечно и да се истеривање истог њима преостави; сада је од тога одустала и тражила, да све јавне дације турски чиновници истерују. Одбила је и захтев, да се Турци у земљи више не настањују, изјавивши, да се то не слаже са суверенитетом султановим над Србијом. Против намештања аустријског конзула није порта имала ништа, али се противила да Срби свога заступника у Беч шаљу Срби су свог пуномоћника („Капућехају“) могли шиљати у Цариград само дозволом султана, и расправе са Србима могле су се водити само путем аустријског интернунција у Цариграду. Оно пак, што се са Србима уговори, морала је Аустрија гарантовати Још је изражена жеља, да се Аустрија више у унутарње послове Србије не меша и захтевано је од прве оружано посредовање или војни упад у Србију, како би се већ једном Срби измирили и порта се подвргли За овај случај тражено је и то, да се српске војсковође и старешине изгоне из земље, како би народ остао без главе и с њиме се могло поступати по вољи.

Овакав портин одговор није могао изазвати задовољство, као ни онај Карађорђев по Јефтићу. Да су оба скоро у исто време стигла, чинило је ствар још неугоднијом. Сад се стајало на почетку српске акције у Бечу, као и пре. Нигде изгледа и никаквог излаза није било. Симбшеново заузимање није уродило никаквим успехом код Срба, а аустријско никаквим успехом код Турака. Чак ни примирје није имало изгледа, у коме би се бар могло покушати да се Срби од Руса одврате. Корист, која је очекивана у Београду и Цариграду, била је измакла, двогодишњи напори били су узалудни. Порта је држала, да њен положај није тако незгодан и надала се непрестано повољном завршетку по њу. Држала је чак да Руси Србију неће посести и да Аустрија неће у Београд ући и градове заузети. Аустрија је рекла, да би то учинила само као мандатар портин а не у своје име, али се порта против тог самозваног мандата оградила и Аустрији јавила, да ће упад у Србију сматрати поводом рата и да ће према томе поступати. За Аустрију је то био знак да мирује и да у Србију не улази, а Турци су зато Аустрију излучили из броја оних фактора, који би порти могли у њеним подузећима, ма каква она била сметати. Уз то би ма и најмањи покушај Аустрије на Балкану изазвао противност Русије и Турске па и Француске

Оваково стање и ове калкилације утврдиле су порту, да не попусти ни Србима, ни Аустрији, ни Русији. И сами руски успеси у Бугарској и српски на Тимоку и Морави нису поколебали порту у правцу попуштања. Она је за Русе држала, да морају по-

само „формална“, као што је обично, када се приказује нова влада, јер независњачка странка, која чини саборску већину, тражи, да се том приликом донесе важна саборска одлука Жели да сабор донесе одлуку: „Сабор стоји на становишту да се криза у уставном облику може само тако решити, ако се влада образује из странке, која чини већину у сабору. Обилажење начела већине сабора сматра повредом устава“.

Са оваким решењем управо одгађањем решења кризе, независњачка је странка потпуно задовољна. Она сматра, да ће на јесен бечки двор бити много попустљивији Али су јако незадовољни бечки круговви, нарочито они хришћанских социјалиста. У „Рајхспосту“ има изјава бечког градоначелника Луегера, који жестоко осуђује, што се решење угарске кризе одгодило на јесен. Луегер признаје, да ће круна на јесен бити у много неповољнијем положају него данас, када ће требати изгласати државни прорачун, новаке и друге важне државне потребе. За ову одгоду криви Луегер заједничког министра спољних послова Ерентала и прети му, да ће с њим разрачунавати у делегацијама.

Први српски учитељски збор у архидијецези.

Учитељски збор српске народне школе у Даљу покренуо је питање о сазиву и конституисању српско епархијског учитељског збора у архидијецези, подневши архидијецезалном школском одбору представку ради сазива истог збора. Нови школски надзорник за архидијецезу г. Милан Манојловић, упоредо са овом акцијом даљског учитељског збора настојао је и сам са своје стране да се овај збор сазове, и архидијецезални школски одбор је сазив збора дозволио. — Збор је одржао први свој састанак у Митровици, 1. (14.) јуна о. г. у присуству свих српских народних учитеља и учитељица у архидијецези, а под председништвом епархијског школског надзорника г. Милана Манојловића.

Зборски састанак отворио је г. референт лепим говором, који је говор присутно учитељство одушевљено поздравило. Пошто се збор конституисао изабравши себи за потпредседнике г. г. Милоша Грујића учитеља из Земуна и Радована Малушевића из Карловаца, а за перовође г. Радоја Степанова из Даља и гђицу Милену Павловићеву из Карловаца — прешло се на прву тачку дневног реда: практичне радње. Радили су г. г. Емил Теофановић, митровачки учитељ, из рачуна; Владимир Игњатовић, учитељ винковачки, певање; Коста Петровачки, учитељ земунски, партију из српске историје и гђица Мара Ковачевић, учитељица земунска, из природописа.

По свршеним практичним радњама, а у настављеној седници г. референт Манојловић извештава збор, да школска анкета спрема нови наставни план за српске народне школе у Угарској, те пошто ће се на главним принципима тог наставног плана за Угарску саставити наставни план и за српске народне школе у Хрватској и Славонији, потребно је, да се чује мишљење о том наставном плану и учитељства српске народне школе у Хрватској и Славонији, те отвара генералну дебату о овом предмету.

Први узима реч г. Милош Грујић, који је начелно за то, да се све градиво у новом наставном плану смањи.

Г. Богдан Ж Ђурђевић, из Земуна, у вези са овим тражи, да се предавање немачког језика у српским основним школама у Хрватској и Славонији укине, као што се не предаје ни у комуналним школама, јер се за она два сата ни основи немачког језика не могу честито научити, а откидају се та два сата од других предмета. — Г. Душан Летић, из Земуна, тражи, да се овом збору поднесе нацрт нове наставне основе, те да се тада стварно претресе, јер учитељству није познато становиште школске анкете у тој ствари. Износи — како је дознао — да је школска анкета градиво из појединих предмета не смањила, него чак и повећала. То је учињено нарочито из природних наука. Г. референт Манојловић признаје, да је градиво из природних наука повећано, али то је учињено само за Угарску, јер ће се тамо узети природопис и као помоћни предмет за постизвање бољег успеха у мађарском језику. Код нас ће се ти предмети узети у мањој мери, али да се ипак иде напоредо, овде ће се то време употребити за другу реалну наставу.

По дужој дебати збор је решио, умолити школски савет, да се нацрт наставне основе, који је спремила анкета, штампа и достави на проучење свима српским месним учитељским зборовима у Хрватској и Славонији, те да се по томе сазове опћи збор српских народних учитеља из Хрватске и Славоније. који ће изнети мишљење учитељства о тој ствари.

У погледу предавања наставних предмета г. Вељко Петровић, из Земуна, предлаже, да се предавање веронауке у српским народним школама повери свештеницима, као што је то учињено у комуналним школама, јер су учитељи и онако преоптерећени, те не могу довољно пажње да посвете другим реалним предметима. Када се свештеницима, као таковима преда наука вере у српској основној школи, учитељи ће бити много боље расположени према другим предметима и постизаваће бољи и стварнији успех.

Против овога предлога говоре г. г. Душан Летић и Богдан Ж. Ђурђевић, из Земуна. — Први је противан овоме с тога, што би свештеници тада постали прави чланови месног учитељског збора, те би се сукоби између ова два сталежа само умножавали; други је противан, јер би у том случају образовање дечјег карактера било поверено нестручњацима. Он је за то, да се градиво веронауке знатно смањи, те да се веронаука не предаје као догматика, него као наставни предмет са истакнутим педагошким моментима.

За предмог г. В Петровића говори Стеван Бенин из Даља. Он је за то, да веронауку предају свештеници, јер је школи поверено, да дете спрема за живот, а учитељ је своју задаћу свршио, кад је дете научио и васпитао за живот. За образовање карактера, школа мора употребити све васпитне моменте из свих наставних предмета, а не само из веронауке, која у осталом и не служи искључиво као средство за васпитање. Религија је, не само ствар срца, него и уверења, и њу, као утврђени акцијом, треба да чувају они, који су за то најпозванији, а то су свештеници. Од учитеља се сувише много тражи, па је потребно, да се једном утврди: Шта је нужно, и колико се може!

Г. референт Манојловић се не слаже са разлагањем и предлогом г. г. Петровића и Бенина зато, јер 1) по начелној одлуци школског савета учитељ има предавати ове предмете у основној школи; 2) јер су први учитељи вере саме матере, па кад оне могу успешно да усађују корен православља у срца дечја, моћи ће то још успешније школовани учитељи; и 3) што би свештеници то предавање веронауке вршили као споредну дужност, а знамо, да се споредне дужности не врше са највећим одушевљењем. Напослетку, свештеници у учењу вере већ имају свој задатак. Они залазе у домове својих парохијана, па тамо имају прилике да врше мисију учитеља вере. А они се и не спремају за васпитање и обуку мале деце

Г. В. Петровић рефлектира на последњу напомену г. референта, те примећује, да се у садашњој нашој богословији предаје катихетика и да се богослови практично вежбају у предавању веронауке у српској народној школи карловачкој.

После дуже дебате збор са 21 гласом против 18 усваја предлог г. г. В. Петровића и Ст. Бенина, те решава умолити школски савет, да се предавање веронауке у српским народним основним школама повери свештеницима.

Осим овога збор је по реферади г. Богдана Ђурђевића донео следеће резолуције:

1. Да управитељ основне школе може бити само активан учитељ, члан дотичне учитељске колегије

2. Да се наредбеним путем уреди питање станарине по варошима и осталим местима, где не постоји стан у нарави, према одређењу новог школског закона у Угарској, где је повишена станарина српског народног учитеља куд и камо већа од станарине српског учитеља у Хрватској и Славонији и ако су дужности нашег учитеља у Угарској као и у Хрватској и Славонији једнаке.

3. Да се учитељу поред у § 70. школске уредбе, означеног стана припада нужни огрев, односно одштета за стан и огреварина од 6 хв ти тврдих дрва, — или место дрва новац, према месним околностима.

4 Пошто је новим школским законом у Угарској тамошњем српском народном учитељству осигуран петогодишњи доплатак на плату, а како по нашој школској уредби није одређена никаква законска повишица у плати, то да школски савет наредбеним путем упути све црквене општине, да сваком учитељу припада и квинквенал од 10% по плати, означеној у т. 5

5. Да се умоли школски савет, односно саборски одбор, да учитељска места у Хрватској и Славонији разврсти у разне плаћевне разреде, као што је то учињено новим школским законом у Угарској, т ј. да основна учитељска плата буде на селу 1000 — у трговиштима 1100 —, а у варошима 1200 К.

6. Да поред учитеља управитеља, који је председник месног учитељског збора, где су три учитеља, замењује председника потпредседник збора, кога бирају сви чланови збора на почетку школске године за читаву школску годину; ако је и овај спречен, замењује га најстарији учитељ по годинама.

7. Да учитељи, који служе преко 10 година, уплате у мировински учитељски фонд само припадајућу пристојбу за последњих 10 година, а остале пристојбе да сносе народни фондови, односно црквене опћине. Учитељи који служе мање од 10 година, имају плаћати потпуни износ.

8. Умолити школски савет да донесе решење: Може ли бити од епархијског школског одбора именовани, привремени учитељ биран за члана месног школског одбора и епархијског школског одбора, пошто исти у месном учитељском збору имају право само саветујућег — а не одлучујућег гласа.

9. Да се укине наредба о полажењу свакидашњег јутрења, пошто су деца тим претоварена а баш у оном добу школске године, кад је настава у највећем јеку.

10. Пошто је у школској уредби (§ 116) одређено, да српски народни црквени сабор установи мировину за српско народно учитељство у овој митрополији, а пошто је то тек после 34 го-

---

пустити и да ће свој ултиматум на траг повући. Генерал Каменски, преузевши команду над руском војском захтевао је на име од Турака: 1.) Одступ Молдавске, Влашке и Бесарабије 2.) Признање независности Србије 3.) Одступ оног дела Кубана, који су Руси запосели, 4.) Признање независности Георгије, 5.) Одштету од 40 000 кеса и 6.) Прекид сваког саобраћаја са Енглезима, — а Порта је онда овај захтев одбила, пошто су Руси у офензиву прешли. Сад концем године 1810. управо у октобру, држала је она, да ће Руси од захтева изложених у том ултимату одустати и због тога нити је излазила на сусрет Русима, нити Аустрији, које је од Наполеона непрестано зазирала и из његових одлука тражила мотиве за свој рад и своју источну политику, него је једноставно одбила и српске захтеве с којима је у вези стајала политика оба балканска интересента: Аустрија и Русија

Порта је држала да за њу ствари овако стоје, у ствари пак положај Руса није био онакав, како је она мислила и на њиховој страни није било оне наклоности за измирењем, коју је порта назирала. Турци су се спремали за даљи одпор без изгледа, а Руси за окупацију Београда. Спиридон Филиповић, који је после Радофиникина заступао руске интересе у Србији наговарао је Карађорђа, да овај Русе у Београд пусти. Карађорђе се овом наговарању није противио, јер му је изгледало боље да Руси у Београд уђу, него да се у исти врате Турци или да га заузму Аустријанци, којима је Београд нуђен, а који се никако не могаху одлучити да то као пријатељи Срба учине. Код савета и Карађорђа је поникла сумња, да Аустрија не би ушла у намеру да тим помогне независности Србије, него да градове и земљу за себе задржи. Да је ова намера заиста постојала сазнало се касније и тек у наше доба из државних акта и дописа. Али већ Карађорђе и савет почињали су слутити, да је то намера Аустрије. Сад, кад је заузимање Београда од Руса било могуће, предпостављали су Срби руску окупацију аустријској. Зато су одмах пуштени руски инжињери, који су тврђаву имали да ставе у ваљано стање, а оделење од 1800 момака имало је за овима доћи У друштву ових вратио се и Родофиникин на своје место, чиме уплив Русије сада опет искључивим у Србији постаде.

(Наставиће се.)

дине нашег автономног школског живота уследило, то учитељски збор овај изриче сабору од 1906.—07. године највећу благодарност и признање, што се после толико деценија сетио бедног стања српског народног учитељства, те је изгласао и примио новелу о мировиних српски народних учитеља у Хрватској и Славонији.

Пошто су раздељене практичне радње за идући састанак одређено је, да се следећа седница одржи у Земуну.

Изнео сам у главном рад првог учитељског збора архидијецезе карловачке, дајући тиме прилике и нашој јавности да увиди, како се наше учитељство труди, да озбиљно ради. *Учитељ*

Нови Сад, 25. јуна.

„Пештански Лојд“ о Рауховој изјави. Хрватско славонски бан Раух налази се у Будимпешти, а дошао је онамо ради повреде посланичког имунитета хрватско славонског заступника Матије Новосела. Бан Раух је у будимпештанске листове дао изјаву у тој ствари, у којој наводи, како је поджупан пожешке жупаније др. Криж при доласку његову (банову) у Брод спазио већу групу сељака са неким попом Када се поджупан приближио тој групи, онај поп је узвикнуо: „Ашчуг Раух! Доле с њим!“ Па како је — каже Раух — опће познато било, да се коалиционашки кругови спремају да демонструју не само виком него и „творно“, поджупан је сам ухапсио оног попа и предао га двојици оружника. Поджупан није знао, ко је онај поп. Доцније се испоставило, да је онај поп, посланик Матија Новосел. Затим бан Раух реч по реч вели ово: „Како је посланик при редарственом изгреду ухваћен на делу (in flagranti), то је поступак поджупанов посве оправдан, па био би и у том случају, да је све и знао, да има посла с једним послаником По законима хрватским имунитетно право не вреди за случај, кад се посланик ухвати на делу, у том случају се сматра, као да то право не постоји“. Та изјава банова је врло значајна, да се види, како се данас у Хрватској и Славонији тумаче и примењују закони, а значајно је и то, што бан Раух забашурује, да је полиција доцније Новосела осудила на 14 дана затвора Ну врло је значајно, шта пише о тој бановој изјави чак и „Пештански Лојд“. Он каже: „Изгледа, да барон Раух нема баш јасних представа о имунитетском праву, иначе тешко да би могао тако што изјавити. — Може да се деси, да полиција ухапси ког посланика, кад га не познаје. Али посланик Новосел није био само ухапшен, него доцније и осуђен на четрнаест дана затвора и то тада, када су власти у Хрватској већ знале, да је Новосел посланик. Пре осуде се безусловно морало тражити од хрватског земаљског сабора, а свакако од угарског државног сабора, да га изда Осим тога мора необичан утисак да чини то, када се један узвик апцуга бану суди као злочин или прекршај, при коме може неко бити чак и „на делу“ ухваћен. А смешно је, када барон Раух сам такав узвик против себа карактерише на тај начин Један државник може се на такав поступак само са сажаљавањем насмејати, а никако ставити се у један ред са пандурима“. — После оне изјаве министра председника Векерла, да не верује у судство Хрватске и Славоније, па сад оваког писања једног „Пештанског Лојда“, држимо, да ће неминовно наступети промена у управи Хрватске и Славоније.

Политички преглед.

Чланови аустријске делегације Јуче је у бечком царевинском већу обављен избор чланова аустријске делегације. Међу чешким делегатима изабран је Крамарж Масарик и Клофач. Од Срба су у делегацију изабрани Далматинци др. Бељак, као редован члан, а Бјеладиновић као заменик.

Немири у Перзији. По најновијим гласовима, у Персији је наступело право безвлашће. Побуњеничка војска се приближује престоници Техерану, која ће тешко моћи одолети нападајима им. И у околини, па и у самој престоници имају побуњенници врло многих присталица, који су јако огорчени на шаха и његову владу. Вођа побуњеника Сипадар ставио је многе захтеве и руски и енглески посланик поручили су му, да ће му два најважнија захтева испунити: из шахове околине удаљиће назадњике и настојаће, да се образује нова влада. Ну Сипадар је одбио сваки споразум и изјавио је, да се тврдо одлучио, да заузме Техеран. Перзијски козаци, верни шаху, сударили се већ са 6 хиљада побуњеника испред Техерана, али су разбијени. Шах се са неколико стотина својих присталица ушанчио у своме двору. Очекује се, да ће побуњеници сваког часа продрети у Техеран, јер је већ јуче стигао глас, да су га опколели. Ако перзијске націјоналисте победе, што ће бити врло могуће боје се да ће се пролити силна крв и да ће у првом реду страдати шах, његове присталице и Руси. Перзијанци су много огорчени на Русе и Руси ће морати јаку војску послати у Перзију.

Вести из места и са стране.

Положио адвокатски испит.

У суботу 3. (20.) јула положио је у Будимпешти адвокатски испит др. Душан Радивојевић из Панчева. Честитајући нашем младом пријатељу, уверени смо, да ће се од сада тек живо заузимати за наше народне ствари и да ће наш народ у Панчеву и околини у свему наћи искреног пријатеља и саветника и одушевљеног присталицу српске народне радикалне странке.

Др Полит — гњаватор.

Поред многих којештарија, избацио је др. Полит у смушеном чланку свом „Синод и наша народно црквена автономија“ („Браник“, бр. 132.) и једну омиљену своју фразу, којом се млата по „Бранику“ и којом гњави своје телиће већ годинама, као и са својим блистателном „Ја“. Наиме, да је патријарх Бранковић био „највећи непријатељ“ браниковачке странке, и да је „чланове те странке гонио већма него и радикале.“ Др. Полит је ову фразу написао бар сто пута досада. Па време је, и у реду би било, ваљда, да једаред каже и како је то патријарх Бранковић био „највећи непријатељ“ и који су то чланови браниковачке странке, које је тако страшно гонио Било би то баш занимљиво. Дакле, г. Политу, не гњавите, него реците у чему је ствар. Баш вас молимо, да ту тајну већ једаред откријете. А ми ћемо вам онда рећи, шта ми о томе знамо. А дотле, остајете, поред те ваше фразе, обичнијши — гњаватор.

Строгости против досељеника.

Читамо у америчким листовима ово:

И ако сеоба ових дана у Америци ни из далека не достиже онај број од 1907. године ипак никад таква строгост није примењивана против досељеника као сад. У среду 16. јуна на Ellis Island задржано је 1200 досељеника, 160 од њих је одмах осуђено на повратак натраг, а за остале ће се тек решити Извесно је, да ће која стотина од њих бити повраћена. Један од главних узрока, што враћају људе, јесте што немају довољно новаца за све трошкове и за пут до места где иду и поврх свега тога да им претекне 10 долара. — Другим речма тражи се, да сваки који креће у у Америку прода све што има, да Америци донесе новац, а што се у Америци не долази сад до зараде лако, не чини ништа, главно је да досељеници не узимају новац Америци, него нека јој га доносе.

Драгуљарска радња и лупежи у Лондону.

Јуче су неки лупежи у једној драгуљарској радњи у Лондону извршили велику крађу од четврт милиона круна. Драгуљар Голдшмит стојао је баш у собици пред умиваницом, перући руке, а поред њега на столици лежала је ручна торба, у којој је било драгог камења, прстења и другог драгоценог украса, — кад одједном уђе неколицина људи, те један уграби торбу, а остали зграбе драгуљара Голдшмита, те се стану борити с њим. Кад се драгуљар тешком муком ослободио из руку нападача, ала они већ утекоше тако, да није било могуће ухватити им трага. Полиција чини све што може да пронађе лопове.

Бој Мађара са Румунима.

Гроф Коломан Понграц погоди за жетеоце на своме добру у Великој Кањи Румуне из силађске жупаније. То је толико огорчило Мађаре из околних мађарских општина, да прошле суботе у великој групи дођу управитељу грофова добра и затраже, да отпусти Румуне жетеоце, иначе ће и њих и њега потући. Управитељ се склони испред разјарене светине и не хтеде им удовољити захтеву. У недељу били су Румуни жетеоци у некој крчми у Кањи, када навале на њих Мађари и изроди се жесток бој. Дезеторица, које Мађара, које Румуна, тешко су рањени остали на бојишту. Сада жандарми чувају Румуне жетеоце.

500 неисправних бракова.

У белгијској вароши Лутиху од неколико дана је јако узрујано становништво. Пре неколико година социјалисте, који су у већини у тој вароши, изаберу у општинско веће неког Руфена, коме повере рад око матрикула, а нарочито је склапао бракове. Сада се пак испоставило, да Руфен није Белгијанац него Прус, а по белгијском закону туђ поданик не може склапати законите бракове. Руфен је за време свога званичења „венчао“ преко 500 парова и сада су сви ти бракови проглашени да не вреде.

Нове српске земљорадничке задруге.

Основана је, од суда потврђена и у званичном листу обнародована, те је и рад отпочела Српска Земљорадничка Задруга у Купинову (личко крбавска жупанија.) — У управном одбору су: Раде Дамјановић, уједно председник задруге; Илија Цвјетан, уједно заменик председника, те Јово Лукић, Никола Шијан и Перо Дамјановић. Пословођа је Ђуро Дамјановић. — Исто тако основана је, од суда потврђена и у званичном листу обнародована, те је и рад отпочела српска земљорадничка задруга у манастиру Бешенову (сремска жупанија.) У управном одбору су: Милан Јевремовић, уједно председник задруге; Раде Јовановић, уједно заменик председника, те Петар Јовановић, Влада Милојевић и Тривун Адамовић. Пословођа је Коста Ерцеговац

Брзојави „Застави.“

Стигли 25 јуна.

Политичка криза.

Будимпешта. Званични лист доноси именовање нове владе, односно потврду досадање. — Данас у подне био је министарски савет, на коме је влада утврдила свој програм за време лета. — Независњачка ће странка сутра на конференцији донети одлуку о своме становишту у питању банке и у ствари кризе угарске владе.

Повреда имунитета посланика Новосела.

Будимпешта.Ствар посланика Новосела расправљаће се у сабору у суботу. Имунитетски одбор предлагаће, да сабор изрекне да је имунитетско право посланика Новосела повређено и да се у тој ствари покрене поступак административним путем. Спрема се жесток нападај против бана Рауха.

Уредништву „Српског Гласа“ у Великој Кикинди.

Са презирањем одбијам од себе оне епитете, које ми подељује у 49. броју вашега листа писац белешке „Пусти петла на праг, он ће и на столицу“. Ово пак зато тек данас чиним, што сам за исту тек данас и сазнао од свог једног личног пријатеља, јер ја ваш лист уопће и не читам, па према томе и не знам, кад кога и у којој мери нападате,

То исто, због чега мене нападате, учинио је, али по вашим назорима, у већој мери, и ваш истомишљеник Мита Грујић, професор учитељске школе у Пакрацу, па изволите прво с њим ту ствар пречистити. Ја вам пак велим, да сам у праву, кад тражим, да ми се накнади онај трошак, који ми је проузрокован тиме, што сам по потреби службе премештен из једног места у друго.

Та вама је добро познато, да државним чиновницима и професорима у Хрватској и Славонији припада осим селидбеног трошка још и двомесечна плата у име отштете за покућство. А видите, ја то нисам ни тражио, него само оно, што сам заиста и издао.

Боже мој, како би то лепо било, кад би наши новинари увек и у свакој ствари непристрано писали, па би се тиме читалачка публика заиста и васпитала. Али да, ону белешку и није писао новинар, већ сигурно каква у нади превар-на величина.

У Карловцима, 22. јуна. (5. јула) 1909. год.

Милан Манојловић,
епархијски школски референт.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић.**

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина новосадска потребује 62 м. фата растових, или церових или букових дрва (цепаница) за своје основне школе и вишу девојачку школу постављена у дворишту дотичних школа, сложена 2 метра висине, а у дужину колико где треба само са два крста на крајевима.

Тако исто требаће за своју српску велику гимназију 400 м. ц пруског салонског угља

Расписује се офертуална лицитација, а рефлектанти нека у горњем смислу поднесу своје оферте до 1. августа о. г. по р. к.

Из седнице црквеног одбора српске правоставне црквено школске општине у Новом Саду, бр. 197. 25./VI. 1909.

Паја Ћурчић књиговођа. **Јован Јерковић** председник.

856 1—2

ПОМОЋНИК

за мушку моду или за продају кратке робе може добити место. **Србин имаде првенство.**

Понуде са сликом треба упутити на

856 1—3 **Kertész Mór**
Нови Сад.

ТРАЖИ СЕ

ПРАКТИКАНТ

који може одмах ступити, код фирме

Симона Рајнера

854 1—2 **Нови Сад**
Темеринска улица.

ЦРЕПА

имам на стоваришту
на мојој цигљани
по врло јефтиној цени

818 1 3 **Теофан Зеремски**
у Турији.

✝

Јављамо свима сродницима, пријатељима и знанцима, да ћемо нашем супругу, сину и брату

Димитрију Шајићу,

протонамеснику - пароху јасеновачком, у суботу 27. јуна пре подне у јасеновачкој св. цркви давати

ШЕСТОНЕДЕЉНИ ПАРАСТОС.

Јасенова, 22. јуна 1909.

Уд. Милица Шајић, супруга
850 1—1 и остала ожалошћена породица.

Свакоме
сасвим бадава

САТ СА ЛАНЦЕМ

Да би нашу фирму и наше нове цепне сатове за мушке и женске упознати могли, разашиљемо на сваког уз напред послату своту од 1 круне за трошак (може се и у поштанским маркама послати) један красан сат са ланцем и наш илустровани ценовник.

Пишите одмах на фирму сатова

HEINRICH WEISS,
743 Wien 89 Postfach. 14 50

Помодна трговина

Мише Матеића

у Опову

потребује

2 млађа помоћника,

који ступити могу одма, или кроз 14 дана.

831 2—3

Стечај.

Расписује се стечај на **два стипендијска места** из добротворне грађанске закладе **Јована Остојића и жене му Терезије рођ Зозук** за ученике средњих и виших школа.

Годишња стипендија износи: за ученике средњих школа 200 К ако су у месту својих родитеља или старатеља, 500 К ако су ван места, а за свеучилишне слушаоце 800 К.

Права на ова стипендијска места имају: 1. сродници са завештачима из Суботице, 2. сродници ван Суботице, 3 Срби из аустро угарске монархије.

Молиоци имају доказати: крсним листом, да су Срби православне вере, сведочанством политичке власти да су синови сиротих родитеља, школским сведочанством да су своје науке **бар са добрим успехом свршили и примерно се владали**, лекарском сведоџбом да су потпуно здрави и успешно накаламљени кравијим богињама, а сродници још са званичним исправама и своје сродство. Приватне изјаве и сведочанства приватних лица неће се никако у обзир узети, а исто тако и оне молбе, које не буду снабдевене са свима потребним исправама.

Истовремено питомци не могу уживати још коју стипендију, а мора ће се владати по правилима, која ће им се по избору саопштити.

Све молбе нека се упуте на месну српску православну црквену општину најдаље до 15. (27) августа 1909.

У Суботици, 23 јуна (6. јула) 1909.

852 1 3 **Богдан Свирчевић** с. р
управитељ Остојићевих заклада.

---

2 до 4 КРУНЕ НА ДАН
● СТАЛНЕ ЗАСЛУГЕ ●

Тражимо за преузеће плетене робе, особе које ће на нашем строју код куће радити, за наше подузеће. — Предзнање није потребно. Подука бадава Даљина не смета. **Са малим набавним трошковима сигурна егзистенција.** Писмено јамство на сталну заслугу. Лака и угодна радња за сваки сталеж Тражите на сваки начин наш проспект. Домовинска индустрија трикотаже, Загреб, Илица број 98/20.

742 7 50

ВИНСКА БУРАД прве каквоће, нова до 1000 хектол. и мало употребљена до 500 хектол. у свакој величини могу се јефтино добити код: **Johan Schmidt**, Bács-Feketehegy. — Ту се могу добити и **2 билијара**.

818 3 5

А С. О. 4490/1181 ex 1909.

Стечај.

Расписује се стечај ради попуњења ново систематизованог места **благајника средишне благајнице српских православних манастира** у Карловцима са годишњом платом од 1800 (хиљаду и осам стотина) круна и станарином од годишњих 370 (тристотинешездесет) круна.

Постављени благајник биће дужан узблагајничке послове помагати и при обављању рачунских, односно рачуноводских дужности те због тога могу на ово место бити изабрани само оспособљене књиговође.

Изабрани благајник биће дужан положити кауцију у износу двогодишње плате т. ј 3600 круна

Постављање ће за сада бити у привременом својству.

Срби православне вере, оспособљене књиговође, који желе ово место добити, нека своје, крсним листом, сведоџбом оспособљења за књиговољу и сведоџбама о садашњој служби обложене **молбе поднети српско православном народно црквеном саборском одбору у Карловцима** најдаље до 18. (31.) јула 1909 године.

У Карловцима, 2. (15.) јуна 1909 године.

839 3 3 **Председништво**
срп правосл народноцрквеног саборског одбора.

НАЈПОВЕРЉИВИЈИ ИЗВОР

вештачког ђубрета (Min. „Superphosphat)

најбољег квалитета од 16—18% снаге гарантирано,

за летине, пшеницу, кукуруз и винограде.

Обратити се на

627 1—0 **Бранимира Мијатовића**
у Новом Саду,
темеринска улица 29. код „Златног Шарана“.

ПРИЗНАТИ — СОМБОРСКИ — ОВЧЈИ СИР

ОД ДУШАНА ДАЉЧЕВА

који надмаша својом ванредном каквоћом све светске сиреве, још увек извозим и разашиљем: поштом или железницом у дрвеним качицама од 7—40 клг. величини.

Ову изврсну робу, а да не заведете поштована г. г. препродавци у својим цењ. трговинама, гостионицама, хотелима и т. д. немојте пропустити, пошто је роба за сопствену вам рекламу; а цена му је према каквоћи ванредно јефтина.

Цене на захтев бадава и франко шаљем.

Цењене налоге изволите непосредно слати на адресу:

324 2 5 **Душан Даљчев**
Zombor (Bácska)

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.